

Učební styly

„Postupy při učení, které jedinec používá v určitém období života ve většině situací pedagogického typu. Jsou do jisté míry nezávislé na obsahu učení. Vznikají na vrozeném základě a rozvíjejí se spolupůsobením vnitřních a vnějších faktorů.“ (Mareš, 1998 in Průcha, Walterová a Mareš, 2003, str. 236; Mareš a Skalská, 1995, str. 219)

„Učební styl je určitý specifický způsob přijímání a zpracovávání informací, kterému dává jedinec přednost. Konkrétní styl učení se vyvíjí na základě osobnostních vlastností jedince a určuje, podle jakých charakteristik přistupuje žák a student k výukovému procesu.“ (Sitná, 2009, str. 36)

TYPOLOGIE (rozdělení, druhy) učebních stylů

I. [Učební styly podle D. A. Kolba](#)

1. Konkrétní, reflektivní učební styl
2. Abstraktní, reflektivní učební styl
3. Abstraktní, aktivní učební styl
4. Konkrétní, aktivní učební styl

II. [Učební styly klasifikovány podle smyslových preferencí - VARK](#)

1. Visuální
2. Aurální
3. Read/Write
4. Kinestetický

III. [Učební styly podle převažujících druhů inteligence](#)

1. Lingvistický
2. Logicko-matematický
3. Prostorový (vizuální)
4. Tělesně-kinestetický
5. Muzikální (hudební)
6. Interpersonální
7. Intrapersonální
8. Přírodní

IV. [Povrchový a hloubkový přístup k učení](#)

V. [Přehled nejznámějších 13 teorií a modelů učebních stylů \(Coffield et al., 2004\)](#)

I. Učební styly podle amerického psychologie D. A. Kolba (1984), představitele tzv. Zkušenostní psychologie

Podle něj se lidé při učení liší zejména dvěma způsoby:

- 1.) způsobem, jak vnímají realitu
- 2.) způsobem, jako zpracovávají informace

Stručná charakteristika jednotlivých stylů učení:

1.) **Konkrétní, reflektivní učební styl** - Tento styl učení se nazývá také prožívání. Studenti preferují přijímání informací v konkrétní podobě (zkušenostmi, smysly, pocity) a zpracovávají jejich reflexním pozorováním (přemýšlením, uvažováním o nich); hledají význam, smysl, jasnost; chtějí se osobně zúčastnit řešení důležitých otázek; jejich myšlení bývá divergentní. Nejlépe se učí diskuzí, poslechem, induktivní metodou. Efektivní způsob vyučování - motivace studentů, aby nacházeli smysl učebních postupů.

2.) **Abstraktní, reflektivní učební styl** - Tento styl učení se nazývá také vnímání. Tito studenti preferují přijímání informací v abstraktní podobě a zpracovávají je reflexivně (přemýšlením). Hledají fakta a kriticky je hodnotí. Chtějí vědět, co si myslí odborníci a ve svém jednání jejich napodobují. Učí se zejména přemýšlením. Přisuzují důležitost detailům. Jsou pilní, důkladní, když je situace nejasná, znovu si ověřují fakta. Nejlépe se učí rozmýšlením. Efektivní způsob vyučování: prezentováním informací, teorie, analýzou učiva, informačně - receptivní metodou a problémovým výkladem.

3.) **Abstraktní, aktivní učební styl** - Tento styl učení se nazývá také myšlení. Tito studenti preferují přijímání informací v abstraktní podobě a zpracovávají je aktivně. Chtějí vědět, jak věci fungují, hledají jejich využitelnost, prospěšnost. Získané poznatky a zkušenosti chtějí uplatnit v praktickém životě. Chtějí si osvojit různé dovednosti. Fakta chtějí získávat sami, vlastní zkušeností. Nejlépe se učí: kladením otázek, psychomotorickými zkušenostmi (materiální činností - rukama), testováním hypotéz. Efektivní způsob vyučování: metoda rozhovoru, heuristická metoda.

4.) **Konkrétní, aktivní učební styl** - Tento styl učení se nazývá také řízení. Tito studenti preferují přijímání informací v konkrétní podobě a aktivně je zpracovávají. Spojují poznatky s jejich aplikací, hledají skryté možnosti a vzrušení, učí se zejména metodou pokusu a omylu. Jsou adaptabilní a mají rádi změny. Mají sklon riskovat, bývají zbrklí, netrpěliví. Často vyvozují závěry bez logických důkazů. Nejlépe se učí pokusem a omylem, manuální činností. Efektivní způsob vyučování - povzbuzováním studentů, aby byli aktivní, řízením jejich práce, projektové vyučování, kooperativní vyučování.

II. Učební styly klasifikované podle smyslových preferencí.

Klasifikace se označuje akronymem **VARK**, což je zkratka složená z prvních písmen anglických slov:

VISUAL (vizuální - zrakový)

AURAL (auditivní - sluchový)

READ / WRITE (číst psát - verbální, slovní)

KINESTETIC (pohybový)

Důležité upozornění! Tento text je možné bez omezení šířit a kopírovat.

1.) **VISUAL - neverbální (zrakově - obrazový) učební styl.** Lidé, u kterých dominuje tento učební styl se nejraději a nejlépe učí, pokud informace (učivo) vidí v obrazové podobě, pokud je učivo prezentováno v podobě obrázků, schémat, diagramů, grafů, vývojových diagramů, map, fotografií, diapozitivů, videa, filmu, různých symbolů, vyznačení důležitých částí textu graficky (např. šipkami, bloky a pod.) a barevně. Nejlépe si pamatují učivo když mohou používat při učení zrak. Nemají rádi přednášky, monology učitele, neilustrované učební texty, písemné úkoly, ve kterých je kladen důraz na slova, syntax, gramatiku.

2.) **AURAL (sluchový) učební styl.** Lidé, u kterých dominuje tento učební styl se nejraději a nejlépe učí, pokud informace (učivo) slyší. Raději poslouchají a říkají, jak čtou a píšou. Chápat a pamatovat si psané slovo jim dělá problémy, ale to, co slyší, si dobře zapamatují. Nejlépe se učí poslechem přednášek, magnetofonových nahrávek a povídáním s jinými studenty.

3.) **READ / WRITE - verbální (zrakově - slovní) učební styl.** Lidé u kterých dominuje tento učební styl se nejraději a nejlépe učí čtením učebních textů. Nejlépe si pamatují učivo, když mohou používat při učení zrak. Dobře si pamatují napsaná slova a čísla. Dokáží si napsané učivo v paměti představit (např. celou stranu v učebnici). Mívají dobře rozvinuté abstraktní myšlení a dokáží studovat i samostatně (bez pomoci učitele či spolužáky).

4.) **KINESTETICKÝ (pohybový) učební styl.** Lidé, u kterých dominuje tento učební styl se nejraději a nejlépe učí jestliže s informacemi (učivem) mohou něco dělat, dotýkat se učebních pomůcek, manipulovat s nimi, pokud se mohou při učení pohybovat, tj. pokud učí se činností. Chtějí to, co se učí, prakticky vyzkoušet. Rádi pracují rukama, učí se svými zkušenostmi, často metodou pokusu a omylu a dávají tomu přednost před poslechem, čtením i psaním. Mívají dobrou motorickou koordinaci a snadno si osvojují psychomotorické dovednosti.

III. Učební styly podle převažujících druhů inteligence [Gardner](#) et al. (1959). Každý člověk má všechny druhy inteligence, ale některé (obvykle 2 a ž 3) bývají více rozvinuté než jiné (v důsledku dědičnosti a prostředí), člověk je používá více než jiné druhy inteligence. Každý druh inteligence se dá rozvíjet, zdokonalovat.

1.) **Lingvistický (jazykový, řečový, verbální) učební styl.** Takový student rád a dobře čte, píše a říká, dobře chápe význam slov. S lehkostí používá mluvené slovo, má velkou slovní zásobu, dobře vysvětluje své myšlenky jiným (např. vyučuje - učí jiných). Nejlépe se učí: mluvením, poslechem a čtením písemných textů. Aktivita vhodná pro rozvoj lingvistické inteligence: dát žákovi dostatek příležitostí: dávat pokyny jiným, než něco dělat; vysvětlovat jiným nové poznatky a názory; vytvářet pojmové mapy; řešit a sestavovat křížovky a slovní hádanky; vyhledávat informace z novin, knih, časopisů, internetu. Uplatňuje se zejména v povoláních: novinář, básník, spisovatel.

2.) **Logicko-matematický učební styl.** Student má rád práci s čísly, řešení problémů, experimenty, hledání řešení, měření, kvantifikaci věcí a jevů, jejich analýzu a kategorizaci. Nejlépe se učí: vnímáním struktury logických a matematických vztahů, činnostmi vyžadující abstraktní myšlení, klasifikaci. Aktivita vhodná pro rozvoj logicko - matematické inteligence: zjišťovat strukturu objektů, vztahy mezi jevy; řešit početní a zejména tvůrčí úkoly; sestavovat obecné algoritmy a heuristiky řešení úloh; určovat šance a pravděpodobnost různých jevů. Uplatňuje se zejména v povoláních: vědec, matematik, programátor.

3.) **Prostorový (vizuální) učební styl.** Student má rád kreslení, projektování, konstruování, navrhování, prohlížení obrázků. Nemívá dobré vyjadřovací schopnosti, ale umí dobře informace zachytit v obrazové podobě. Nejlépe se učí: vizualizací, prací s obrázky, grafy, diagramy, barvami, sněním, fantazií. Aktivita vhodná pro rozvoj prostorové inteligence: zobrazovat reálné objekty v promítání na různé průměty; kreslit z paměti obrázky z knih, časopisů a pod. Uplatňuje se zejména v povoláních: konstruktér, architekt, navigátor, sochař, malíř.

4.) **Tělesně-kinestetický (fyzický, pohybový) učební styl.** Student má rád práci a tvorbu vlastníma rukama, činnost, neustálý pohyb, dotýkání se věcí, manipulaci. Bývá pohybově nadaný a zručný. Nejlépe se učí: doteky - interakcí s věcmi, prostorem. Aktivita vhodná pro rozvoj tělesně-kinestetické inteligence: pěstovat nějaký sport; vykonávat manuální činnost, učit se nějakou fyzickou disciplínu, např.. tanec, gymnastiku; řešit hlavolamy prezentované v trojrozměrné podobě, např.. Rubikova kostka. Uplatňuje se zejména v povoláních: sportovec, tanečník, řemeslník, chirurg.

5.) **Muzikální (hudební) učební styl.** Student má v sobě přirozený smysl pro rytmus. Má rád zpívání, pospěvování, poslech hudby, hru na hudební nástroj. Nejlépe se učí v rytmech, melodiích, při hudbě. Aktivita vhodná pro rozvoj muzikální inteligence: opakovat slyšené písně, tleskat nebo vybubnovávat rytmus k nápěvu, pohybovat se podle hudby. Uplatňuje se zejména v povoláních hudebník, skladatel.

6.) **Interpersonální učební styl.** Student rád pracuje (učí se) ve skupině (nabírá v ní energii), rád se vypráví, má mnoho přátel, má silně vyvinutou schopnost empatie a schopnost vést jiné. Nejlépe se učí spoluprací, rozhovory, výměnou a porovnáváním zkušeností, učením od jiných a spolu s nimi. Aktivita vhodná pro rozvoj interpersonální inteligence: poslouchat a interpretovat vyprávění jiných, mluvit k jiným (např. projev, vysvětlování), vyzývat je k diskusi, učit (vyučovat) jiné, např.. spolužáků, pomáhat jim. Uplatňuje se zejména v povoláních psycholog, pedagog, vychovatel, terapeut.

7.) **Intrapersonální učební styl.** Student rád pracuje (učí se) sám, dokáže se naučit učivo samostatně, samostatně řešit úkoly, prosazuje vlastní zájmy. Bývá samotář, má bohatý vnitřní život. Nejlépe se učí samostatnou prací, vlastními pracovními tempem, individuálními projekty, ve svém vlastním prostoru. Aktivita vhodná pro rozvoj intrapersonální inteligence: samostatně se učit, vysvětlovat své pocity, sny a touhy, rozpoznávat své dobré a špatné stránky. Uplatňuje se zejména v povoláních vyžadujících důkladné poznání a ovládnutí sebe samého, např.. terapeut, podnikatel.

8.) **Přírodní učební styl.** Student má rád přírodu, zvířata, trávení volného času na čerstvém vzduchu. Je dobrý v botanice, zoologii, ekologii. Nejlépe se učí v přirozeném přírodním prostředí, rozpoznáváním, kategorizováním a hierarchizací věcí a jevů. Aktivita vhodná pro rozvoj přírodní inteligence: řešení ekologických problémů, čtení knih a sledování filmů o přírodě, zvířatech, ochráncích přírody. Uplatňuje se zejména v povoláních: ekolog, zoolog, botanik, ochránce přírody, lesník.

IV. Povrchový a hloubkový přístup k učení

A.) **Povrchový** - Spočívá v reprodukci učiva, pasivním přijímání poznatků, zejména v paměťovém učení, memorování, často mechanickém "biflování". Studenti s tímto přístupem k učení se koncentrují zejména na to, aby splnily požadavky, složili zkoušku, ukončili školu, resp. aby to měli co nejdříve za sebou, tj. převládá u nich vnější motivace. Nerozlišují, co je hlavní, podstatné a co vedlejší, nepodstatné v učivu. Výsledkem takového vyučování a učení jsou formální znalosti, malé nebo i žádné porozumění učivu, které se rychle zapomene.

B.) **Hloubkový** - Spočívá zejména ve snaze porozumět učivu, vystihnout jeho význam, chápat věci a jevy kolem sebe. Studenti s tímto přístupem k učení se učí nejen kvůli zkouškám, ale také proto, že chtějí učivu porozumět, vyzkoušet jeho použití, učivo je zajímavé, tj. převládá u nich vnitřní motivace. Výsledkem takového učení bývá nejen zapamatování, ale i pochopení učiva, jeho aplikace v širších souvislostech, zhodnocení naučeného.

V. Přehled nejznámějších 13 teorií a modelů učebních stylů (Coffield et al., 2004)

1. Allinson and Hayes' Cognitive Styles Index (CSI)
2. Apter's Motivational Style Profile (MSP)
3. Dunn and Dunn model and instruments of learning styles
4. Entwistle's Approaches and Study Skills Inventory for Students (ASSIST)
5. Gregorc's Mind Styles Model and Style Delineator (GSD)
6. Herrmann's Brain Dominance Instrument (HBDI)
7. Honey and Mumford's Learning Styles Questionnaire (LSQ)
8. Jackson's Learning Styles Profiler (LSP)
9. Kolb's Learning Style Inventory (LSI)
10. Myers-Briggs Type Indicator (MBTI)
11. Riding's Cognitive Styles Analysis (CSA)
12. Sternberg's Thinking Styles Inventory (TSI)
13. Vermunt's Inventory of Learning Styles (ILS)

LITERATURA

1. COFFIELD F., MOSELEY D., HALL E., ECCLESTONE K. (2004). Do Learning Styles Matter? Learning styles and pedagogy in post-16 learning: a systematic and critical review, LSRC reference, Learning & Skills Research Centre, London. 182 pp.
2. KOLB D. (1976). Learning Style Inventory: Technical Manual McBear and Co., Boston. 36
3. KOLB D. (1981). Learning styles and disciplinary differences. Jossey-Bass Inc., Publishers California Street, California. 25 pp.
4. KOLB D. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development Prentice- Hall, Englewood Cliffs, NJ.

5. MAREŠ J. (1998). Styly učení žáků a studentů. Portál, Praha 1998, s. 45 – 76. ISBN 80-7178-246-7.
6. MAREŠ J. a SKALSKÁ (1995) in PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 1995, 1. vydání. Praha: Portál, 1995. 292 s (s. 219). ISBN 80-7178-029-4.
7. PRŮCHA J, WALTEROVÁ E., MAREŠ J. (2003). Pedagogický slovník. 4. vydání. Praha: Portál, 322 s (s. 236). ISBN 80-7178-772-8.
8. SITNÁ D. (2009). Metody aktivního vyučování. 1. vydání. Praha: Portál, 150 s (s. 36). ISBN 978-80-7367-246-1.